Stimmt

Einstein története

Molnár

Einstein valószínűleg a világ legismertebb tudósa. A korabeli társasági életet színesítő, legendásan sziporkázó egyénisége mellett ennek oka emberi ésszel alig felérhető erejű intelligenciájában keresendő. A fizikus neve a zseni szinonimájává vált, felfedezései, mindenekelőtt a relativitáselméletek pedig az azt felfogni képtelen átlagemberek és a néhány kiválasztott fizikus közötti áthatolhatatlan fal jelképei lettek. Talán éppen e fal ösztökéli újra és újra a tudománytörténet iránt érdeklődőket, hogy feltárják Einstein életét a fizikai világképet alapvetően megváltoztató felismeréseiig és tovább.

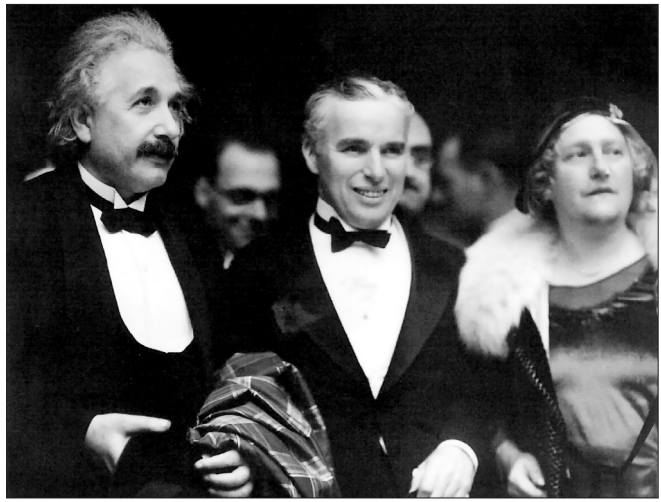

Einstein és Chaplin 1931-ben, Los Angelesben

A sok Einstein-életrajz elemeinek nagyszabású összefoglalását nyújtja Jürgen Neffe könyve, az Albert Einstein igaz története. Jellegéből fakadóan sok ismert részletet fog benne találni az az olvasó, aki akár csak felületesen is ismeri a fizikus történetét. De az efféle átfogó munkáknál ez természetes, hiszen Einstein életrajzából nem lehet kihagyni a szabadalmi hivatalban eltöltött éveket vagy a princetoni öregkort, amikor már-már vallásos áhítat lengte körül, bárhová ment is. Már életében ereklyeként őrizték használati tárgyait, leveleit, jegyzeteit. Egyiküket, a svájci tartózkodása során írt úgynevezett „zürichi jegyzetfüzet” egy oldalát képként is közli a szerző. A laikusok számára csak egy kockás papírlap, rajta matematikai képletek végeláthatatlan sora. Az oldal alján pedig Einstein ítélete saját számításai – az általános relativitáselmélet – fölött: „Stimmt”, azaz stimmel.

A tudományos felfedezésekhez vezető út mérföldkövei mellett éppen az Einstein emberi oldalát bemutató fejezetek a legérdekesebbek. Bár személyiségéből fakadóan remekül kezelte a népszerűséget, amelyet alkalmanként igen tudatosan fel is használt, segítve a fontosnak ítélt ügyeket személyes kiállásával (például a Manhattan-terv beindítását), néha már őt is zavarta a rajongás. „Még Chaplin is úgy néz rám, mint egy csodabogárra, akivel tulajdonképpen nem tud mit kezdeni. A szobámban úgy viselkedett, mintha egy templomba vezettem volna be” – írta egyszer a színészről, pedig abban az időben ő is a legünnepeltebb világsztárok egyike volt. Mégis gyakran adott vacsorát feleségével (főként az asszony örömére), a kor legkiemelkedőbb tudósait és más hírességeit is fogadva. Csak Einstein lógott ki kissé a képből, akiről egyik vendége megjegyezte, hogy úgy mozgott a nagypolgári jólétet árasztó, klasszicizáló stílusban berendezett házban, mint „aki ki akar jutni, de nem találja a kijáratot”.

Vannak témák, amelyeket olyan sokan és sokszor feldolgoztak, hogy már szinte lehetetlen róluk újat mondani. Ez talán e kötetnek sem sikerül, ennek ellenére nem érdemtelenül sikeres külföldön. Bár túlzásként hat, hogy a The Washington Post 2007 legjobb könyvének választotta, kétségtelen, hogy érdemes elolvasni azoknak, akik eddig csak hallották Einstein nevét, de szeretnék élettörténetét is megismerni. Amit tudni érdemes a valaha élt egyik legokosabb emberről, az ebben a kiadványban benne van.

(Jürgen Neffe: Albert Einstein igaz története. Typotex Kiadó, Budapest, 2011. Ára: 4300 forint)